

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

— 000 —

Συνοπτική επιθεώρησις τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Συρίας, μετὰ τινῶν σκέψεων περὶ τῶν εὐαγγελικῶν ἀποστολῶν, συγγραφεὶς αὐτῆς περὶ τὰ τέλη τοῦ 1826 καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1827 ἔτους ὑπὸ Ἰωνῆ Κίνγ. Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1859. (Ἐίς 15' ἐκ σελ. 368).

Ἰδοὺ τριάκοντα καὶ πέντε ἔτη ἀφότου ἐγγράφῃ τὸ σύντομον μὲν ἀλλὰ περιεκτικὸν πολλῶν καὶ ποικίλων εἰδήσεων πονημάτων τοῦτο· καὶ ὁμοίως, τοσαύτῃ ἀπαραλλάκτως ἀπαντῶνται καὶ σήμερον ἐν Παλαιστίνῃ καὶ Συρίᾳ ὅσα τότε ἐξιστορήθησαν, ὥστε, ἐνχρῆστον ὄλων τῶν ἐπισήμων διαβεβαιώσεων τοῦ πρώτου τῶν ὑπουργῶν τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας, τὸ λόγιον τοῦ Montesquieu, τὸ πρὸ 150 καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν ῥηθὲν (α), σφραγίζεται διὰ νέας ἀξιοπίστου ἐπιχυρώσεως. Καὶ ὑπομονὴ ἂν ἐξουσιάζοντο μόνον ἀνωφελῶς ἀπέραντα Κράτη· ὁ ζωγράφος τῶν ἐν Φλωρεντίᾳ ἀνακτόρων Pitti κατὰ τὴν 15' ἑκατονταστηρίδα, ἤτοι πρὸ 400 ἐτῶν, παρέστησεν ἐτι ἀκριβέστερον τὴν ὄψιν τῆς ἐξουσίας ταύτης· παρέστησε, λέγω, τὸν Μωάμεθ, τὸ ξίφος πάλλοντα γυμνὸν καὶ ἐξαλοθρεύοντα ὅλας τὰς ἀρετάς, ὑπ' αὐτὸν δὲ ἄρπυιαν ἐπιδεικνύουσαν τὸ κοράνιον, καὶ ποιητὰς καὶ φιλοσόφους φεύγοντας, καὶ εἰς τὰ ξένα ζητούντας ἄσυλον (β).

Ἄλλ' οὐχ ἦττον ἐμφαντικῶς καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς Συνοπτικῆς ἐπιθεωρήσεως ἐξεικονίζει τὴν ἐξουσίαν ταύτην διὰ τῆς γραφικῆς ταύτης ῥήσεως· α τὴν γῆν ἣν περιήλθομεν αὐτὴν κατασκέψασθαι αὐτὴν, γῆ κατέσθουσα τοὺς κατοικοῦντας ἐπ' αὐτῆς ἐστὶ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὃν ἐωράκαμεν ἐν αὐτῇ, ἄνδρες ἐπιμήκεις . . . καὶ ἤμεν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ ἀκρίδες, ὡ ἀκρίδες αἵμοι! συντριβόμεναι ὡς ἐπ' ἐσχάτων κατὰ μυριάδας.

Τριπλοῦν ἔχει τὸν σκοπὸν τὸ ἀνὰ χεῖρας πόνημα· πρῶτον, τὴν περιγραφὴν τῶν διαφόρων φυλῶν καὶ αἰρέσεων τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης, τῆς γλώσσης, τῆς θρησκείας καὶ τοῦ χαρακτῆρος ἐκάστης αὐτῶν καὶ τοῦ γενικοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀνατολικῶν λαῶν· δεύτερον, τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποστολῆς διδασκάλων τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ τρίτον, τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ συγγραφέως.

Τὸ κατ' ἐμὲ, ἦέλω εἰπεῖ ὀλίγα μόνον περὶ τοῦ πρώτου, ἐραυριζόμενος ἀποσπάσματά τινα ἐξ αὐτοῦ τοῦ βιβλίου.

Αἱ φυλαὶ περὶ ὅσων ὁμιλεῖ εἶναι δεκαεννέα· περιορίζομαι δὲ εἰς ἀπλὴν τὴν ἐπανάληψιν τῶν γραφομένων περὶ τριῶν ἐξ αὐτῶν, τῶν Δρούζων, τῶν Μαρωνιτῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων.

(α) Il n'y a pas de nation plus propre à posséder inutilement de grands empires que la nation turque.

(β) Ἐπὶ τοῦ θόλου τῆς μεγάλης προσγείου αἰθούσης.

α Ὁ ἀριθμὸς τῶν Δρούζων εἶναι περίπου ὀγδοήκοντα χιλιάδες· κατοικοῦσι δὲ οἱ πλεῖστοι τὸ ὄρος τοῦ Λιβάνου, καὶ διακρίνονται εὐκόλως διὰ τοῦ ἐνδύματος αὐτῶν· τὸ κεφαλοδέσμιον εἶναι διάφορον τοῦ τῶν γειτόνων αὐτῶν, τῶν Μαρωνιτῶν, καὶ φέρουσι χιτῶνα ἢ μανδύαν σειρὰς ἔχοντα λευκὰς, λευκοφαίους ἢ μελαίνας. Ὁμιλοῦσι δὲ τὴν Ἀραβικὴν, καὶ τὰ βιβλία αὐτῶν εἰσὶ γεγραμμένα εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν. Διαιροῦνται δὲ εἰς δύο, εἰς Οὐκκάλ (νοήμονας) καὶ εἰς Γουλάχ (ἀμαθεῖς). Καὶ λέγονται μὲν μουσουλμάνοι· ἀλλ' ὅταν καταβαίνωσιν εἰς τὰς πόλεις πηγαίνουσιν εἰς τὰ τζαμιά. Ἐκείνοι τοὺς ὁποίους ἤρώτησα περὶ τούτου μοὶ ἀπεκρίθησαν ὅτι πιστεύουσιν εἰς ἓνα Θεόν, καὶ ὅτι θεωροῦσι τὸν Μωάμεθ προφήτην αὐτοῦ· οἱ Ἀραβες ὁμοίως μουσουλμάνοι, καὶ οἱ Χριστιανοὶ οἱ ζῶντες πλησίον αὐτῶν, φρονοῦσιν αὐτοὺς εἰδωλολάτρας, καὶ ὅτι προσκυνοῦσιν ὁμοίωμα ταύρου. Πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τῆς γνώμης ταύτης μοὶ εἶπαν ὅτι εὕρισκοντα παρὰ τοῖς Δρούζοις χρυσοχοῖς μικρὰ ἀργυρὰ ὁμοιώματα δαμάλεων. Εἰς οὐδένα ἑτερόδοξον συγχωρεῖται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τοὺς ναοὺς αὐτῶν. Χριστιανοὶ δὲ κατοικοῦντες μεταξὺ Δρούζων, ἐπὶ τοῦ ὄρους Λιβάνου, μοὶ ὡμολόγησαν ὅτι δὲν ἐνόουν τὴν θρησκείαν αὐτῶν. α Ὁμοιάζει, μοὶ εἶπον, συγκεχυμένον κράμα διαφόρων δοξασιῶν ἐξαχθειῶν ἐκ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν, ἐκ τοῦ Μωάμεθ, ἐκ τοῦ Χακίμ-Βι-Ἀμάρ Ἀλλάχ, τὸν ὁποῖον θεωροῦσιν ὡς θεμελιωτὴν τῆς αἰρέσεως αὐτῶν, καὶ τοῦ ὁποῖου προσδοκῶσι νῆαν ἐπιφάνειαν. Ὁ ἡγούμενός τις μοναστηρίου μοὶ εἶπεν, ὅτι μετὰ πολλὰς ἐρεῦνας περὶ τούτου, ἐπίστευεν ὅτι οἱ Δρούζοι προσκυνοῦσι τὸ Φῶς, καὶ τιμῶσιν ὁμοίωμα ταύρου, ὡς παριστάνοντος τὴν ἰσχύν. Ὁ δὲ λαὸς μοὶ ἐφάνη προσηνὴς καὶ εὐπροσῆγορος. Κατηγοροῦνται ἐπὶ ἀπιστία. α Ἐμπιστευθητι, μοὶ εἶπον, εἰς Βεδουῖνον, ἀροῦ φάγῃς ἄρτον καὶ ἄλας μετ' αὐτοῦ, εἰς Δρούζον ὅμως μὴ ἐμπιστευθῆς ποτέ. » Εἰς τὸν πόλεμον δεικνύονται πολλάκις τολμηροὶ καὶ γενναῖοι. Εἰσὶν ὑπήκοοι τοῦ Ἡμίρ Βουσίρ Σεχάβυ, ἡγεμόνος τοῦ ὄρους Λιβάνου, ὅστις ὑπόκειται εἰς τὸν Ἀβδ-Ἀλλάχ, Πασᾶν τῆς Πτολεμαίδος.

» Τὸ 1852 ἔτος πολλοὶ Δρούζοι βοηθούμενοι ὑπὸ πολλῶν χριστιανῶν Μαρωνιτῶν, καὶ ὑπὸ τινῶν Ἡμίριδων ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ Βουσίρ Σεχάβυ, ἠνώθησαν ἵνα ἀποσείσωσι τὸν ζυγὸν αὐτῶν, καὶ ἐδοκίμασαν νὰ παραλάβωσι τὴν διοίκησιν τῶν ὀρέων· ἀλλ' ἡ ἀπόπειρα ἀπέτυχε δι' Ἐλλειψίν ταχύτητος. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀνταρσίας ταύτης ἔφυγε μετὰ διακοσίων στρατιωτῶν εἰς τὸ Θύραν, ὅπου ἐστάλησάν τινες ἵνα ἐξαπατήσωσιν αὐτὸν διὰ ψευδῶν ὑποσχέσεων, καὶ κατέπεισαν αὐτὸν ἵνα μεταβῇ εἰς Δαμασκὸν ὅπως λάβῃ τὴν προστασίαν τοῦ πασᾶ. Ἀλλ' ἄμα φθάσας εἰς τὰς πύλας τῆς πόλεως, ἐγυμνώθη καὶ αὐτὸς καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, καὶ ὠδηγήθη ἐνώπιον τοῦ πασᾶ. Καὶ πολλοὶ μὲν ἐσφάγησαν ἀμέσως, οἱ λοιποὶ δὲ ἔφυγον, καὶ ὁ Σεῖκ Βουσίρ αὐτὸς, ὁ ἀρχὼν τῶν Δρού-

ζων, συλληφθεὶς ἐνῷ ἔφυγε παρεδόθη τῷ Ἀβδ-Ἀλλάχ, ὅστις κρατήσας ἐπὶ τινα χρόνον, ἐπνίξεν αὐτόν, καὶ ἔρριψε τὸ σῶμα ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Συγχρόνως ὁ Ἡμίρ Βουσίρ Σεχάβυ συνέλαβε τρεῖς τῶν ἀνεψιῶν αὐτοῦ, Ἡμίρας καὶ αὐτούς, οἵτινες εἶχον ἐνθαρρύνει τὴν ἀνταρσίαν τῶν Δροῦζων, ἐξώρυξε τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῶν δια πεφυρακτομένου σιδήρου, ἀπέκοψε τὰς γλώσσας αὐτῶν, τὰς ὁποίας ἔστειλεν εἰς τὸν αὐθέντην αὐτοῦ Ἀβδ-Ἀλλάχ, εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν προθυμίαν μεθ' ἧς ἐσπευσεν οὗτος νὰ καταπαύσῃ τὴν ἀνταρσίαν. Τρεῖς ἄλλοι ἀνεψιοὶ αὐτοῦ εἶχον πάθει πρότερον τὸ αὐτὸ, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρός!!! Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οἱ Δροῦζοὶ φαίνονται ὑποταγμένοι, καὶ τινες ἐξ αὐτῶν διωρίσθησον. Σεκ-έλ-Βάλαδ, ἡ ἀρχηγὸς χωρίων. »

Περὶ δὲ Μαρωνιτῶν λέγει τὰ ἑξῆς

« Οἱ Μαρωνῖται ἢ Μουῦρνοι ἔχουσι τὸ ὄνομα τοῦτο παρά τινος Ἰωάννου Μαρῶνος ἐκ Χούμς (ἢ ἀρχαίᾳ Ἡμασα) ἀκμάσαντος τὴν πέμπτην ἑκατονταετηρίδα. Οἱ πλείστοι δὲ αὐτῶν κατοικοῦσι τὸ ὄρος Λιθάνου· εὐρίσκονται δὲ καὶ ἐν Ναζαρέτ, Βηρυτῶ, Δαοδικεῖσι, Δαμασκῶ καὶ Ἀλέπη. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀναβαίνει κατὰ τὰς χώρας ταύτας μέχρι ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδων ὡς ἔγγιστα· ἔχουσι δὲ καὶ μοναστήρια πλείονα τῶν ἑξῆκοντα. Ἐν ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν αἱ ἱεραὶ Γραφαὶ ἀναγινώσκονται ἀραβιστὶ καὶ συριστὶ, ἡ δὲ γλῶσσα ἢ καλουμένη Κορσοῦν, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζονται ἐνίστα γραφόντες, εἶναι ἡ ἀραβικὴ γραφομένη διὰ χαρακτήρων Συριακῶν. Οἱ Μαρωνῖται, εἰ καὶ κατὰ πολλὰ κεχωρισμένοι ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, οὐχ ἤττον ὁμῶς θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ὡς ὑπηκόους τοῦ Πάπα. Πρὸς τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν συγχωρεῖται νὰ ἐρχῶνται εἰς γάμον πρὸ τῆς χειροτονίας, ποτὲ ὁμῶς μετ' αὐτὴν. Μόνον πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἔπαυσαν μεταλαμβάνοντες τῆς Εὐχαριστίας ὑπὸ τὰ δύο εἶδη· μεταχειρίζονται δὲ τὸν συνῆθη ἄρτον, δηλαδὴ ἐνζύμων. Ἐπις τις περὶ τῆς χρήσεως τοῦ ἐνζύμου ἄρτου ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ, ἐγένετο μεγίστη ἀφορμὴ τῆς ἀποχωρίσεως αὐτῶν ἀπὸ τῆς Συριακῆς ἐκκλησίας. Ὑποτάσσονται δὲ ἀπ' εὐθείας εἰς πατριάρχην διαμένοντα ἐν Κανοβίνῃ ἐπὶ τοῦ ὄρους Λιθάνου, καὶ φέροντα τίτλον πατριάρχου Ἀντιοχείας· σύγκειται δὲ τὸ πατριαρχεῖον αὐτοῦ ἐξ ἑνδεκά ἢ δώδεκα ἐπισκοπῶν. Οἱ Μαρωνῖται σέβονται μεγάλως τὸν Μάρ-Ἐφραίμ Σύρον, καὶ μεταχειρίζονται τὰς παρ' αὐτοῦ γραφεῖσας εὐχὰς μετὰ προσθήκης ἐπικλήσεως πρὸς τὴν Παρθένον Μαρῖαν καὶ τοὺς ἁγίους. Σέβονται δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ θεμελιωτοῦ αὐτῶν, Ἰωάννου Μαρῶνος. Συριακῆ τις γραμματικὴ, ἧτις κατὰ παραγγελίαν μου ἀντεγράφη ἀραβιστὶ, τελειώνει οὕτω· « Δόξα τῷ Θεῷ καὶ τῷ Ἰωάννῃ Μαρῶνι, κτλ. » Ὁ Μαρωνιτικὸς λαὸς μοὶ ἐφάνη ἱκανῶς ἀνεκτικὸς ὡς πρὸς τὰς θρησκευτικὰς αὐτοῦ ἰδέας· καὶ ἂν δὲν ἐναντιοῦντο πολλοὶ τῶν ἱερῶν αὐτῶν, ἤθελον λαμβάνει μετὰ χαρᾶς τὴν λόγον τοῦ Θεοῦ· πολλάκις καὶ ἔλαβον αὐτὸν ἀφηρίσαντες τὴν ἐναντιότητα ταύτην. Ἀλλὰ καὶ μεταξύ τῶν ἱερῶν

εὐρίσκονται τινες ἱκανῶς πεφωτισμένοι, οἵτινες μοὶ ἐφάνησαν εὐδιάθετοι ὡς πρὸς τὴν διανομὴν τῶν ἱερῶν Γραφῶν.

» Οἱ Μαρωνῖται εἶναι νοήμονες, φιλόξενοι καὶ ὑπομένουσι τοὺς κόπους μεθ' ὑπομονῆς. Ἀγαπῶσι δὲ τὰ ἔρη καὶ ἔχουσι πνεῦμα τολμηρὸν καὶ ἀνεξάρτητον. Ὁ Γεζάρ πκσᾶς, καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἀνάμειως αὐτοῦ, δὲν κατιώρθωσε νὰ ὑποτάξῃ αὐτοὺς ἐντελῶς εἰς τὴν θελήσιν αὐτοῦ.

» Εἶναι δὲ καὶ αὐτοὶ ὡς οἱ Δροῦζοὶ ὑπήκοοι τοῦ Ἡμίρ Βουσίρ Σεχάβυ, ὅστις φορολογεῖ αὐτοὺς καθ' ὑπερβολὴν. Τινες ἐξ αὐτῶν εἶναι γραμματεῖς τοῦ Ἡμίρ ἢ Σεῖλαι τῶν πόλεων. Ὁ Ἡμίρ Βουσίρ Σεχάβυ, ὅστις ἀνήκει εἰς ἑγγριτὸν Ἀραβικὴν οἰκογένειαν, καὶ κατάγεται ἀπ' αὐτῆς τῆς οἰκογενείας τοῦ Μωάμεθ, εἰ καὶ μουσουλμάνος κατ' ἐπιφάνειαν, ἐν τῷ κρυπτῷ ἑμῶς εἶναι, ὡς μοὶ εἶπον, χριστιανὸς καὶ ἐδακτίσθη. »

Ἴδου δὲ καὶ τὰ περὶ Ἑλλήνων·

« Οἱ Ἕλληνές εἰσι πολυάριθμοι ἐν Παλαιστίνῃ καὶ Συρίᾳ, καὶ ἔχουσι δεκατρία ἢ δεκατέσσαρα μοναστήρια ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐν ἐν Βηθλεέμ, ἑτερον πρὸς δυσμὰς τῆς Ἱερουσαλήμ καλούμενον μοναστήριον τοῦ Σταυροῦ, ἄλλο ἐν Ἀγίῳ Σάββα παρὰ τὴν Νεκρὰν θάλασσαν, ἄλλο ἐν Γάζῃ, ἄλλο ἐν Δαμασκῶ, καὶ δέκα ἢ δώδεκα ἐπὶ τοῦ ὄρους Λιθάνου ἢ κατὰ τὰ πέριξ. Εὐρίσκονται δὲ Ἕλληνες εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς πόλεις τῶν ἐπαρχιῶν τούτων. Ἡ αὐτὴ τῆς Ῥώμης κατιώρθωσε νὰ ἐλύσῃ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς μέγαν ἀριθμὸν χριστιανῶν ἐντοπίων, οἵτινες ἦσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ δόγματος· οὗτοι δὲ ἔχουσι εἴκοσι περίπου μοναστήρια ἐπὶ τοῦ Λιθάνου. Συμποσοῦται δὲ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐν μὲν Δαμασκῶ εἰς ἑξ περίπου χιλιάδας, ἐν δὲ Ἀλέπη εἰς πέντε χιλιάδας, ἐν Τύρῳ εἰς πεντακοσίους, ἐν Βηρυτῶ εἰς τετρακοσίους, καὶ εἰς διακοσίους ἐν Τιβεριάδι, καὶ ὑποτάσσονται εἰς πατριάρχην διαμένοντα ἐν Μάρ-Μικαὴλ ἐπὶ τοῦ Λιθάνου. Ἰηροῦσι δὲ εἰσέτι τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, καὶ εἰσι πολὺ πλεον ἐλεύθεροι τῶν ἄλλων καθολικῶν Ῥωμαίων τῶν κατοικούντων ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Πολλοὶ μ' ἐβεβαίωσαν ὅτι ἐάν ὁ Πάπας ἐναντιοῦτο εἰς τὴν διανομὴν τῶν ἱερῶν Γραφῶν, ἤθελον νομίσει χρεὸς αὐτῶν νὰ παρακούσωσιν. Ἐνθυμοῦνται δὲ μετὰ σεβασμοῦ τοὺς Ἰησοῦτας, ἢ τοὺς ἄλλους ἱεραποστόλους τῆς Ῥώμης.

» Οὗτοι δὲ Ἑλληνο-καθολικο-Ῥωμαῖοι ὀνομάζονται καὶ Μελεχίαι, ἧτοι βασιλικοί. Μ' ἐφάνησαν δὲ ἐν γένει φιλόφθροισι καὶ φιλόξενοι. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν δὲν εἶναι τόσῳ μέγας ὅσῳ ὁ τῶν Μαρωνιτῶν, τῶν ὁποίων φοβοῦνται τὴν παρὰ τῷ ἡγεμόνι αὐτῶν ἐπιρροήν. Μοὶ διηγήθησαν ὅτι τὸ ἔτος 1825 ὁ πατριάρχης τῶν Μαρωνιτῶν ἀπηγόρευεν εἰς ὅλας τὰς θυγατέρας τῆς αἰρέσεως ταύτης τὸ νὰ ἐρχῶνται εἰς γάμον μετὰ τῶν ἀνω εἰρημένων Ἑλληνο-καθολικο-Ῥωμαίων.

» Οἱ δὲ κυρίως λεγόμενοι Ἕλληνες, συνήθως ὀμιλοῦσι τὴν Ῥωμαϊκὴν, ἧτοι τὴν νεωτέραν Ἑλληνικὴν, καὶ πολλοὶ τούτων ὀμιλοῦσι τὴν Τουρκικὴν,

τινές δὲ τὴν Ἀραβικὴν. Ἐν δὲ ταῖς Ἐκκλησίαις μεταχειρίζονται τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν. ἔχουσι τέσσαρας Πατριάρχας, τὸν μὲν πρῶτον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅστις καλεῖται οἰκουμενικός, τὸν δὲ δεύτερον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τὸν δὲ τρίτον ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ τὸν τέταρτον ἐν Ἱεροσολύμοις. Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς καθιδρύσεως αὐτῶν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἦτο πρῶτος, καὶ δεύτερος ὁ τῆς Ἀντιοχείας. Οἱ δὲ δύο ἄλλοι ἀνεδείχθησαν μετὰ ταῦτα. Ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας διαμένει ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν Δαμασκῷ, ὁ δὲ τῶν Ἱεροσολύμων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Οἱ Ἕλληνες ἀναγνωρίζουσι τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς μόνην κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας.

» Οἱ Ἕλληνες εἶναι φύσει φιλόξενοι, ζωηροὶ τὸ πνεῦμα, ὀξύθυμοι, τὴν φαντασίαν λαμπροὶ καὶ γόνιμοι, ὀρμητικοὶ ὅσακις ὀργίζονται, πολλάκις δὲ καὶ δόλιοι κατὰ τὰς ἐκδικήσεις, ἀλλὰ πιστοὶ πρὸς τοὺς φίλους καὶ ἀτρόμητοι πρὸ τῶν ἐχθρῶν, γενναῖοί τε καὶ ἀνεξάρτητοι καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν δουλείαν ἀνευρίσκειται δὲ παρ' αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τῶν προγόνων αὐτῶν. Δὲν ἀμφισβῆλω ὅτι ἐὰν εἶχον τὴν ἐλευθερίαν, ὑπὲρ ἧς στεναζοῦσιν, ἤθελον καταταχθῆ ἑντὸς πεντήκοντα ἐτῶν μετὰ τῶν πρώτων ἐθνῶν τῆς γῆς. Ὅπως ὁ λέων δὲν ἐπλάσθη ἵνα φέρῃ χαλινόν, νὰ καλλιεργῇ τοὺς ἀγρούς καὶ νὰ γεωργῇ τὰς κοιλάδας, οὕτω καὶ οἱ Ἕλληνες δὲν ἐπλάσθησαν νὰ φέρωσι τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας. Ἡ τυραννία πιέζει σήμερον αὐτοὺς ὡς ἕρος· ἀλλ' ὡς ὑφαιστεῖον πῦρ αἰεὶ φλέγονται, καὶ εἰσὶν ἔτοιμοι νὰ διαρρήξωσι τὸ ἕρος, καὶ ν' ἀποτιναξῶσι ῥιζήθον καὶ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν πᾶν βᾶρος.

» Ἀποδίδουσι δὲ κατ' ἔτος ἐκ συνθήκης οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἕλληνες πρὸς τὸν πασᾶν τῆς Δαμασκῶ ἐξήκοντα ἢ ἑβδόμηκοντα περίπου χιλιάδας φράγκων· ἀλλὰ τὸ 1825 ὁ πασᾶς, παραβαίνων τὴν συμφωνίαν ταύτην, ἐζήτησε παρ' αὐτῶν ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδας στρατιῶται Τούρκοι ἐτοποθετήθησαν εἰς τὸ κυριώτερον αὐτῶν μοναστήριον! μητροπολίται περιεκλείσθησαν ὑπὸ φρουρᾶς, τινές δὲ καὶ ἐξυλίσθησαν, καὶ τρόμος ἐπεκράτει πανταχοῦ. Εἶδον ἐν Ἱερουσαλὴμ ὄλους σχεδὸν τοὺς Ἕλληνας ὠχροὺς ἐκ τοῦ φόβου καὶ δεδακρυσμένους ἔχοντας τοὺς ὀφθαλμούς. Οἱ Τούρκοι ὑποπτευθέντες τὸν ἡγούμενον τοῦ μοναστηρίου τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, ὅτι ἐκρούεν ἑντὸς τοῦ μοναστηρίου κεφαλοδέσμια πολύτιμα ἀνήκοντα εἰς γυναῖκας τῆς Βηθλεὲμ καὶ τοῦ Εὐφραθᾶ, κατέφερον πεντακοσίους ῥαβδισμοὺς ἐπὶ τῶν παρῶν τῶν ποδῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφῆκαν αὐτὸν τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας κατὰ γῆς γυμνὴν ἔχοντα τὴν κεφαλὴν, μὴ ἐπιτρέποντες νὰ δίδεται αὐτῷ ἄλλο πλὴν ὀλίγου ὕδατος. Μετὰ δὲ τὰς τρεῖς ταύτας ἡμέρας ὁ πασᾶς ἐπέτρεψε νὰ μεταφέρωσιν αὐτὸν εἰς τὴν μονὴν ἑντὸς τῆς πόλεως, ὅπου ἐπισκέφθη αὐτὸν πολλάκις. Ἐκ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ὁ εἰς εἶχεν ἐπὶ τοσοῦτον κατασπαρχθῆ, ὥστε ἐφαίνοντο σχεδὸν τὰ ὀστά καὶ τὰ νεῦρα, ὡς ἂν ἦτον ἀγατετμημένος! Ἐκτὸς τῆς ποσότητος τῆς ζητουμένης παρὰ τοῦ πασᾶ, οἱ Ἕλληνες ὑποχρεοῦν-

ται πολλάκις νὰ δίδωσι πρὸς τοὺς διοικητὰς τὰς λεγομένας ἀβαρίας. Δὲν δύνανται νὰ ἐνταφιάσωσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἀνευ ἀδείας τῶν Τουρρικῶν ἀρχῶν, τὴν ὁποίαν ἐκδίδουσι λαμβάνοντες χρήματα. Ἡ παρατήρησις αὕτη ἐφαρμόζεται ἐπίσης εἰς ὄλους τοὺς ῥαγιαῖδας χριστιανούς. Καί ποτε ἡ ποσότης ἡ ἐπιβληθεῖσα ἐν Ἱερουσαλὴμ διὰ τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν ὑπῆρξε τόσο ὑπέρογκος, ὥστε οἱ πτωχοὶ τῶν χριστιανῶν πολλάκις προετίμησαν ν' ἀφήσωσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν νὰ σήκωνται ἑντὸς τῶν οἰκιῶν ἢ πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτῶν, ἕως οὗ ἐβιάζοντο οἱ μουσουλμάνοι ὑπὸ τῆς δυσωδίας νὰ σηκώσωσιν αὐτούς. Κατήντησε δὲ τοσοῦτω ἀποτρόπαιον τὸ θέαμα, καὶ τοσοῦτω μεγάλη ἡ δυσἀρέσκεια τοῦ λαοῦ ὥστε, γενομένων παραπόνων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐξεδόθη εἰδικὸν φερμάνιον, τοῦ ὁποίου εἶδον ἀραβικὴν μετάφρασιν, διατάττον τὰς ἐν τῇ Ἁγίᾳ πόλει Τουρκικὰς ἀρχὰς, νὰ ἐπιτρέπωσι τὴν ταφὴν τῶν τεθνεώτων χριστιανῶν ἀνευ φορολογίας! Ἐκτοτε οἱ διοικηταὶ δὲν τολμῶσι νὰ πράττωσιν ἀναφανδὸν ἐναντίον τοῦ φερμανίου τούτου· ἀλλ' ἐὰν χριστιανὸς τις ἀρνηθῆ νὰ πληρώσῃ τὴν ζητουμένην ποσότητα, εὐρίσκουσι πάντοτε τρόπον νὰ εἰσπράξωσιν αὐτήν. Γνωστὸν εἶναι ἐν Ἱεροσολύμοις ὅτι προτιμότερον νὰ δώσῃ ὁ ῥαγιαῖς ὅ,τι καὶ ἂν ἔχη, παρά νὰ δυσἀρεστήσῃ Τούρκον διοικητήν.

» Ἄν κἀ σκοπὸν δὲν ἔχω νὰ συνηγορήσω ἐνταῦθα ἰδίως ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, ἄς μοὶ ἐπιτραπῆ νὰ καλέσω ἐπ' αὐτῶν τὴν προσοχὴν τῶν συμπολιτῶν μου καὶ ὄλων τῶν χριστιανικῶν κοινωνιῶν.

» Ἐὰν οἱ λαοὶ τῆς Ἀμερικῆς ἠδύναντο νὰ ἴδωσι τὴν ταλαίπωρον Ἑλλάδα ἐν τῇ κόνσῃ, ἐν μέσῳ τῶν ἐρεπίπων τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς μεγαλείου, καὶ ἠδύναντο ν' ἀκούσωσι τὰς φωνὰς καὶ τοὺς στεναγμοὺς τῶν μυριάδων ἀδελφῶν αὐτῶν ἐν τῇ σιχμαλωσίᾳ, καὶ νὰ ἴδωσι τὰ δάκρυα αὐτῶν, ἀναμφισβόλως ἤθελον τείνει πρὸς αὐτοὺς χεῖρα βοηθείας. Ἀλλ' οἱμοὶ! τὰ μεμακρυσμένα παθήματα μικρὰν προξενούσιν ἐντύπωσιν. Οἱ στεναγμοὶ, τοὺς ὁποίους ὁ ἄνεμος τῆς Ἀνατολῆς φέρει διὰ τοῦ ἀχανοῦς ἀτλαντικοῦ, ἀπαθνήσκουσι πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς τὰς χώρας τῆς Δύσεως, ἢ μᾶλλον φθάνουσιν εἰς τοὺς εὐδαίμονας ἡμῶν συμπολίτας, ἀναπαυομένους ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν καρποφόρων δένδρων αὐτῶν, χωρὶς νὰ τοὺς φοβίξῃ τις ἢ νὰ ταράττῃ τὴν ἡσυχίαν αὐτῶν.

» Πολύκις ἐρρέθη ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶναι πειραταί· δὲν δύναμαι δυστυχῶς ν' ἀρνηθῶ ὅτι ὑπάρχουσιν Ἕλληνες πειραταί, διότι ἔμαθον αὐτὸ ἐκ πείρας, ὑπ' αὐτῶν γυμνωθεὶς τῶν πραγμάτων μου· ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν κατηγορῶ τὸ ἔθνος. Οἱ Ἕλληνες ἀγωνίζονται ἀδιακόπως ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν· δύνανται λοιπὸν νὰ ἀποσπάσωσι πλοῖον ἐκ τοῦ μικροῦ αὐτῶν ναυτικοῦ ἵνα ὑπάγωσιν εἰς καταστροφὴν τῆς πειρατείας; Κατηγορεῖ τις τάχα τὸν Ἀγγλικὸν λαὸν ὅτι σύγκειται ἐκ ληστῶν, διότι λυμάνονται τοιοῦτοι ἐνίοτε τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ ὁδοιπόρους; Ἀποβάλλουσι τινες πᾶσαν συμπάθειαν

πρὸς τὸν ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων, ἢ μᾶλλον δικαιολογοῦνται διὰ τὴν μικρὰν αὐτῶν συμπάθειαν, κατηγοροῦντες αὐτοὺς ὅτι εἰσὶ πάντες καὶ πάντοτε διηρημένοι. Αναμφιδόλως λυπηρὸν εἶναι τὸ νὰ μὴ εὐρίσκωνται πάντοτε ἠνιωμένοι, ὅσον ἀπαιτοῦσι τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος καὶ τῆς συνειδήσεως αὐτῶν· ἀλλὰ δὲν εὐρίσκουσιν οὐδεμίαν ἔνωσιν μεταξὺ λαοῦ πρὸ πέντε ἐτῶν ἀμυνομένου ἐναντίον τοσοῦτων ἐχθρικών δυνάμεων; Ἀλλὰ καὶ δοθέντος ὅτι οἱ Ἕλληνες εἰσὶ κακοὶ, ἐρωτῶ, τί δύναται τις νὰ περιμείνῃ παρ' ἔθνος ἐπὶ τετρακόσια ἐτὴ ὑποταχθέντος εἰς τὸν Τουρκικὸν ζυγόν; Ἐξ ἐναντίας θαυμάζω πῶς διεσώθησαν τόσαι ἀρεταὶ αὐτῶν. Τούλάχιστον ἔχουσιν εὐφυΐαν, καὶ ὠραῖα προτερήματα, καὶ πρόθυμοι εἰσὶν εἰς τὸ νὰ δέχωνται τὰ δύο μεγάλα μέσα, ἢ μᾶλλον τὰ μόνα μέσα, ἅτινα καθιστῶσιν οἰονδήποτε ἔθνος εὐγενές καὶ εὐδαιμον, δηλαδὴ τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ Εὐαγγελίου.

» Οἱ Ἕλληνες εἰσὶ πανταχοῦ εὐδιάθετοι εἰς τὸ νὰ δέχωνται τὰς Ἀγίας Γραφάς, καὶ νὰ συνιστῶσι σχολεῖα διὰ τὴν ἀνατροφήν τῶν τέκνων αὐτῶν. α Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσι. β Τί λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν ἐντὸς εἴκοσιν ἢ τριάκοντα ἐτῶν παρ' ἔθνος τοσαύτην ἔχοντος εὐφυΐαν, τοσαῦτα προτερήματα, τοσαύτην κλίσιν πρὸς τὴν παιδείαν, καὶ τοσαύτην προαίρεσιν εἰς τὸ νὰ δέχηται τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐὰν ἀπολαύσῃ ἐλευθερίαν; Ἄ! ἄς μὴ ἀμφισβητῶσι τοῦλάχιστον τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης τὰς ἀρετάς, τὰς ὁποίας διέσωσεν ἡ Ἑλλάς ἐν τῷ μέσῳ πολυχρονίου δουλείας· ἄς μὴ προτείνωσιν αὐτῇ ὡς ὄρον εὐσπλαγχνίας τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ δώσῃ εἰς λαοὺς πρὸ πολλοῦ ἐλευθέρους τὸ παράδειγμα ἑλῶν τῶν ἀρετῶν, πῶν ὁποίων αὐτοὶ οὗτοι οἱ λαοὶ ἐστερηθήσαν πολλάκις. Χρηματίσαντες ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας δούλοι λαοῦ τυράννων, οἱ Ἕλληνες ἀφοῦ διέσεισαν τὸν ζυγὸν ἐμόλυναν ἐνίοτε δι' ὠμοτήτων πρὸς τοὺς δυνάστας αὐτῶν τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. Ἀπατηθέντες παρ' ἐκείνων, οἵτινες ὑπέσχοντο αὐτοῖς ἐλευθερίαν, δυσπιστοῦσι πρὸς ἐκείνους, οἵτινες λέγονται ἐλευθερωταὶ αὐτῶν· πρόδοθεντες δὲ ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῶν συμπολιτῶν, ἐξετάζουσιν ἀλλήλους πρὶν ἢ ἐνωθῶσιν. Ὅλοι αὐταὶ αἱ συνέπειαι πρέπει ἄρα νὰ φέρωσιν εἰς ἀπορίαν ἔθνη, τὰ ὁποῖα δυστυχήματα ὀλίγων μόνων ἐτῶν διέσεισαν ἐκ θεμελίων, καὶ τὰ ὁποῖα ἐμόλυναν διὰ τοσοῦτων ἐγκλημάτων τὰ προίμια τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν;

» Ποῖος ἄλλος λαὸς, ἀφοῦ ὑπέστη τόσας δοκιμασίας, ἤθελε τολμήσει νὰ διίσχυρισθῇ ὅτι δὲν ἤθελε καταβληθῆ; Οἱ Ἕλληνες διέσεισαν τὸ πνεῦμα αὐτῶν· τί λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ προσδοκῶμεν παρ' ἀνθρώπων τοσοῦτω εὐφυῶν καὶ τοσοῦτω γενναίων; εἰσὶ πάντοτε ἔτοιμοι ν' ἀποθάνωσιν ὑπὲρ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ. Ἴνα γείνη ἐλεύθερος καὶ νὰ συγχαρηθῇ ὁ Ἕλληνας, ἀρκεῖ μόνον νὰ εἴπῃ· α Οὐκ ἔστι Θεὸς εἰμὶ Θεὸς καὶ Μωάμεθ ὁ ἀπόστολος αὐτοῦ. β Καὶ ὁμοίως ὁ Ἕλληνας προτιμᾷ νὰ κύβη τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὸ ξίφος τοῦ Μουσουλμάνου, παρὰ ν' ἀρνηθῇ τὸν Σωτῆρα αὐτοῦ. Οὐδὲν λοιπὸν εὐγενές ἔχει τὸ

ἔθνος ταῦτο; Οὐδὲν ἱκανὸν νὰ κινήσῃ εἰς συμπάθειαν τοὺς χριστιανοὺς, καὶ εἰς εὐσπλαγχνίαν τοὺς φιλανθρώπους; Ὁ σοφός, ὁ ζωγράφος, ὁ λιθοξόος, ὁ ποιητής, ὁ ῥήτωρ, ὁ κήρυξ τοῦ Εὐαγγελίου, δύναται νὰ βλέπωσιν ἀτάραχοι σφαζομένην τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν ὁποῖαν ὀφείλουσι τοσαῦτα; Εὐάριθμοι ὄντες, κακῶς ἐρωδιασμένοι, κακῶς ὠπλισμένοι, ἀνευ πειθαρχίας, ἀντέστησαν ἐπὶ πενταετίαν εἰς τὴν τρικυμίαν τοῦ πολέμου! καὶ ἀπόφρασιν ἔχουσι ν' ἀντισταθῶσιν ἔτι. Εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν εὐρίσκειται ἡ γενναιότης τοῦ Λεωνίδα καὶ ἡ σταθερότης τῶν πρώτων μαρτύρων! « Τὰ νήπια καὶ τὰ θηλάζοντα λειποψυχοῦσιν ἐν ταῖς πλατείαις τῆς πόλεως. Ζητοῦσιν ἄρτον παρὰ τῶν μητέρων αὐτῶν καὶ δὲν ὑπάρχει!» (1) Αἱ γυναῖκες ἀυτοκτονοῦνται ἢ παρακαλοῦσι τοὺς συζύγους αὐτῶν νὰ φονεύσωσιν ἰδίαις χερσὶν αὐτὰς μᾶλλον παρὰ νὰ πέσωσιν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων, τῶν ὁποίων, τὰ ἐνδύματα εἰσὶ μεμολυσμένα ὑπὸ τοῦ αἵματος τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν.

» Τίς ὀφθαλμὸς δὲν ἐκλαυσε διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρῶν, τῆς Χίου καὶ τοῦ Μεσολογγίου; Ποία καρδία δὲν ἠσθάνθη οἶκτον βλέπουσα μυριάδας ὠραίων Ἑλληνίδων συρομένων ἐκτὸς τῆς προσφιλοῦς αὐτῶν πατρίδος, καὶ ἀπερχομένων μετὰ θλίψεως νὰ διέλθωσι βίον τεταλαιπωρημένον ἐντὸς τῶν αἰσχυρῶν χαρεμίων τῶν Μουσουλμάνων; Καὶ ὁμοίως τὰ ἔθνη βλέπουσι ταῦτα ἀπαθῶς, καὶ καυχῶνται διὰ τὴν ἀπροσωληψίαν αὐτῶν! Ἐὰν πέσῃ ἡ Ἑλλάς, θέλει εἶσθαι εἰς ὅλα τὰ χριστιανικὰ ἔθνη αἰώνιον αἶσχος!

Ὡς βλέπει ὁ ἀνγκνῶστης, ὁ συγγραφεὺς τοῦ μικροῦ τούτου πονήματος δὲν εἶναι ἐκ τῶν Διαμαρτυρομένων ἐκείνων, οἵτινες ἔχουσι μὲν ἀδιακόπως ἀνά χεῖρας καὶ στόμα τὸ Εὐαγγέλιον τὸ παραγγέλλον τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, ἀδιαφοροῦσι δὲ διὰ τὴν σφαγὴν τῶν ὁπαδῶν τοῦ Εὐαγγελίου τούτου, καὶ συνηγοροῦσι μάλιστα ὑπὲρ τῶν δημίων.

Πλὴν τῶν εἰδήσεων τούτων τὸ μικρὸν πόνημα περιέχει ὡς ἐπίμετρον καὶ ἄλλας τινὰς οὐχ ἥττον ἀξιομνημονεύτους· διότι εἰ καὶ σώζονται τινες ἐξ αὐτῶν διεσκορπισμένοι, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀμυδραὶ εἰς τὴν μνήμην τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἡμῶν, εἶναι ὁμοίως πάντῃ ἀγνωστοὶ πρὸς τοὺς νεωτέρους. Ὁμιλεῖ, παραδείγματος χάριν, περὶ τῶν εὐεργετημάτων τῶν σταλέντων ἐξ Ἀμερικῆς εἰς Ἑλλάδα ἐν ὠραῖς στερήσεων καὶ ὀδύνης καὶ ἀπελπισίας, περὶ τῶν ἰδρυθέντων ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν σχολείων, περὶ τῶν παρ' αὐτῶν διανεμηθέντων βιβλίων, ἀθαικίων, κονδυλίων, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς εἶναι μέγας, δημοσιεύει τὰς εὐχαριστηρίας ἐπιστολάς τοῦ Κυβερνήτου, πολλῶν Ἀρχῶν καὶ ἰδιωτῶν, ὡς τοῦ Κωνσταντᾶ, Φαρμακίδου, Βάμβα, Κούμα καὶ ἄλλων, καὶ προσθέτει τὰς πρὸς τὰς Ἑλληνίδας κατασκευαστικωτάτας ἐκείνας ἐπιστολάς τῶν Ἀμερικανίδων, τὰς ὁποίας κλαίοντες ἀνέγνωμεν ἄλλοτε. Εἰ καὶ παρῆλθον ἐκτοτε τριάκοντα καὶ δύο ἐτὴ, ἀδύνατον

(1) Ἐρηνοσ. σ. 11-12.

αναγινώσκοντες ταύτας και σήμερα να μη δακρύσωμεν. Βεβαίως τὸ αἰσθημα τῆς φιλανθρωπίας και τοῦ χριστιανισμοῦ ἦτο βαθύτατα κεχαραγμένον εἰς καρδίας, ἐξ ὧν ἔρρευσαν λόγοι ὡς οἱ ἐξῆς·

« Ἄν και ἀγνωστοὶ πρὸς ὑμᾶς, δὲν εἴμεθα ὁμοῦ ξένοι εἰς τὰ παθήματά σας. Ὁ Παντοκράτωρ σὺς ποτίζει τὸ πιερὸν ποτήριον τῶν θλίψεων. Οἱ πατέρες, οἱ σύζυγοι και οἱ υἱοὶ σας φανεύονται εἰς τὰς μάχας, σφάζονται ἀνηλεῶς, ἢ ἐκθέτουν τὴν ζωὴν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας.

» Τινὲς ἐξ ἡμῶν, αἰτινες σὺς στέλλομεν ταύτην τὴν ἐπιστολὴν, ἐστερήθημεν ὑπὸ τοῦ θανάτου τοὺς ἀνδρας μας· ἀλλ' ἐπετρέπη εἰς ἡμᾶς νὰ ἐπαγρυπνήσωμεν ἐπ' αὐτῶν ἀσθενούντων και συμπροσπυχήθημεν μετ' αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως ἡμῶν πέραν τοῦ τάφου. Ἐδέχθημεν τοὺς τελευταίους αὐτῶν στεναγμούς· νῦν δὲ ἀπολαύομεν τὴν θλιβερὰν εὐχαρίστησιν τοῦ νὰ βλέπωμεν τὰς χλοεράς ἰτέας τὰς φυτευθείσας ὑπὸ τῶν χειρῶν ἡμῶν, ἐξαπλούσας τοὺς κλάδους αὐτῶν ἐπὶ τοῦ τόπου ὅπου ἀναπαύεται ἡ κόνις αὐτῶν. Ἀλλὰ σεῖς, φρεῦ! οὐδεμίαν τῶν παραμυθιῶν τούτων ἔχετε· ἀλλ' ἐκαλέσθητε νὰ ὑποφέρετε πολυκρίθμους και πολυπληθεῖς λύπας, τὰς ὁποίας εἰς τὴν εὐτυχῆ πατρίδα μας μόλις ἐννοοῦμεν.

» Ἐρηνοῦμεν τὰς συμφοράς σας και ἐπιθυμοῦμεν νὰ συνεισφέρωμεν εἰς ἀνακούφισίν σας. Σὺς κάμνομεν μίαν προσφορὰν ἥτις, ἂν και μικρὰ ὡς πρὸς τὰς ἀνάγκας σας, θέλει δυναθῆ ἴσως νὰ συνεισφέρῃ κατά τινα βαθμὸν εἰς ἀνακούφισιν τῶν παθημάτων σας. Ἐλπίζομεν ὅτι θέλομεν δυναθῆ νὰ στείλωμεν πάλιν ἐκ τοῦ μέρους τούτου τῶν Ὁμοσπόνδων Πολιτειῶν και ἄλλα βοηθήματα εἰς ἐνδύματα και ζωοτροφίας κατά τὸν Ἰούνιον μῆνα, διότι αἱ γυναῖκες διαφόρων τόπων περὶ ἡμῶν καταγίνονται νὰ συναζῶσι συνδρομὰς, τὰς ὁποίας δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἐτοιμάσωσιν ἐγκαίρως διὰ τὴν παροῦσαν εὐκαιρίαν. Ὅλοι αἱ τάξεις τῆς κοινωνίας μας αἰσθάνονται ἐπιθυμίαν νὰ συνεισφέρωσι τι εἰς βοήθειάν σας. Ἐκ τῶν ἐνδυμάτων τὰ ὁποία στέλλομεν, 420 κατεσκευάσθησαν εἰς σχολεῖον κορασιῶν ἐνταῦθα, τοῦ ὁποίου τὰ μέλη εὐχαρίστως ἀφιέρωσαν πολλὰς ὥρας τῶν διασκεδάσεών των εἰς τὸ ἀξιόλογον τούτο ἔργον. Τα τέκνα μας ἐκλαυσαν ἀκούσαντα τὴν διήγησιν τῶν συμφορῶν σας, και χεῖλη βρεφῶν ἐφέλλισαν εὐχὰς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Οἱ λειτουργοὶ τῆς θρησκείας εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς ἐδεχθήσαν τοῦ Κυρίου ὑπὲρ ὑμῶν. Ἀδελφαί ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει, συνιστῶμεν ὑμᾶς και τὰ ὀρφανὰ σας εἰς τὸν Θεὸν ὑμῶν τε και ἡμῶν, εἰς ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι ὁ ἀνὴρ τῆς χάριτος, ὁ πατὴρ τῶν ὀρφανῶν και ὁ ἐκδικητὴς τῶν καταδυναστευομένων. Εἰ δὲ και δὲν θέλομεν συναπκνηθῆ μετ' ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, θέλομεν ὁμοῦ συναπκνηθῆ εἰς ἐκεῖνον τῆς αἰδίου μακαριότητος, ὅπου λύπη ποτὲ δὲν εἰσέρχεται, και ὅπου ὁ Θεὸς θέλει ἐξαλείψῃ τὰ δάκρυα ἀπὸ πάντων τῶν ὀφθαλμῶν. » Καὶ ἀλλαχού·

« Ἀδελφαί Χριστιαναί! χαίρομεν ὅτι καθ' ὅλον τι διάστημα τῶν θλίψεών σας διατηρήσατε τὴν

ἀρετὴν και τὴν ἀξιοπρέπειαν αἰτινες ἐμπρέπουσιν εἰς τὸ ἡμέτερον φύλον. Προσκατερήσατε, σὺς παρκαλοῦμεν, εἰς τὴν ἀγαθὴν ταύτην ὁδόν. Ἐνσταλάξατε εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τέκνων σας τὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας και τῆς ἀρετῆς, ἐνθυμούμενοι ὅτι ἐκ τούτου κατά μέγα μέρος κρέματα ἢ μέλλουσα τῆς Ἑλλάδος εὐδαιμονία.

» Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς τοῦ ἐλέους, ὅτι μετὰ νύκτα ἡθικῶν σκότους και δουλείας σχεδὸν τετρακόσια ἔτη διαρκέσασαν, ὁ ἀστὴρ τῆς ἐλευθερίας ἀνέτειλεν ἐπὶ τὴν καταδυναστευομένην πατρίδα σας.

» Εἶθε νὰ ταχύνῃ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ Ἑλλάς, μὴ καταπατουμένη πλέον ὑπὸ τοῦ ποδὸς τῆς Τουρκικῆς τυραννίας, θέλει ἐγερθῆ και δεῖξει εἰς τὸν κόσμον τὴν ἀρετὴν, ὡς ἤδη ἐδειξε και τὴν δόξαν, τῶν ἀρχαίων αὐτῆς ἡμερῶν!

» Ἐλπίζομεν ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θέλουσιν ἀνταμειβθῆ ὅλοι οἱ ἀγῶνές σας διὰ τῆς σωτηρίας τῆς ἀγαπητῆς ὑμῶν πατρίδος, συνιστῶμεν ὑμᾶς πρὸς τὸν κοινὸν ἡμῶν Σωτῆρα, ὑπὲρ τῆς πίστεως τοῦ ὁποίου σήμερον πάσχετε. »

« Ἀδελφαί και φίλαι! προσθέτουσιν αἱ Ἀμερικανίδες τοῦ Χάρτφορντ, αἱ καρδίαι μας σπαρασσονται δι' ὑμᾶς· τερηθεῖσαι τοὺς προστάτας ὑμῶν ἐνεκα τοῦ πολέμου, και ἀκαταπαύστως φοβούμεναι δεινὰ χεῖρονα και τοῦ θανάτου, ἔχετε τὰς εὐχὰς ἡμῶν καθ' ὅλας τὰς περιπλανήσεις, τὰς στερήσεις και τὰς θλίψεις σας.

» Διὰ τοῦ πλοίου τούτου (τὸ ὁποῖον εἶθε νὰ καθοδηγήσῃ ὁ Θεὸς ἀσφαλῶς εἰς τὰ παράλιά σας!) θέλετε λάβει μέρος τῶν ἀγῶνῶν μετὰ τὰ ὁποία αὐτὸς μᾶς εὐλόγησεν. Οἱ πτωχοὶ ἐξ ἡμῶν συνεισέφεραν κατά δύναμιν, και τὰ μικρὰ μας παιδία ἰλαρῶς ἐβοήθησαν ὅπως τινὲς ἐξ ὑμῶν ἔχωσιν ἄρτον ἵνα φάγωσι, και ἐνδύματα ἵνα φορέσωσιν. Ἐάν ἐδύνασθε νὰ ἴδετε πῶς τὰ πρόσωπα τῶν μικρῶν ἡμῶν λαμπουσι και οἱ ὀρθοκλμοὶ αὐτῶν ἀκτινοβολοῦσιν ὑπὸ χαρᾶς, παρκατοῦντων τὰς ὥρας τῆς σχολῆς αὐτῶν ἵνα ἐργασθῶσι μετὰ τὰς βελόνας των ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος· ἐάν ἐδύνασθε νὰ ἴδητε τὰς γυναῖκας ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι διὰ τῶν κόπων αὐτῶν καρδαίνουσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν, βαλλούσας εὐχαρίστως τὸ λεπτὸν αὐτῶν εἰς τὸ ταμιεῖόν σας, και ὑπεξαίρουσας ὥρας ἀπὸ τὸν κενρὸν τῆς ἀναπαύσεώς των ἵνα προσθέσωσιν ἐνδομά τι δι' ὑμᾶς· ἐάν ἐδύνασθε νὰ ἴδητε τὸ δραστηρίον πνεῦμα τῷ ὁποίῳ διεδόθη εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας μας, τούτο ἤθελεν ἀνακουρίσει πρὸς στιγμὴν τὰς ταλαιπωρίας σας.

» Εἴμεθα κάτοικοι ἐνὸς τόπου ἐκ τῶν μικροτέρων τῶν Ὁμοσπόνδων Πολιτειῶν, και τὰ δῶρά μας ἐξ ἀνάγκης εἰσὶ πλέον περιορισμένα τῶν δῶρων τῶν μεγαλκτέρων και πλουσιωτέρων πόλεων. Ὅτι ἔχομεν ὁμοῦ τὸ δίδομεν ἐν ὀνόματι τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν Σωτῆρος μετὰ τῶν εὐλογιῶν και τῶν εὐχῶν ἡμῶν.

» Ὡς γνωρίζουσαι τὴν ἰσχύν τῆς συμπαθείας, πόσον ὀπλίζει τὴν καρδίαν εἰς τὸ νὰ ὑπομένη, πόσον ἀπεσπᾷ τὸ κέντρον ἀπὸ τῆς ὀδύνης, ἐγράψαμεν

ὅτι εἰς τὰ ἀπώτατα μέρη τοῦ τόπου ἡμῶν, ὡς καὶ εἰς τὰ ὑψηλά, ἐνθουσιάζονται ὑμᾶς μὲ οἶκτον καὶ φιλοστοργίαν.

Ἡ Ἀδελφαί καὶ φίλοι, τείνομεν τὰς χεῖράς μας πέραν τοῦ Ἰκεανοῦ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ Χριστοῦ. Παρακαλοῦμεν ὅπως ὁ Σταυρὸς αὐτοῦ καὶ ἡ σημαία τῆς πατρίδος σας ὑψιθῶσιν ὁμοῦ ὑπὲρ τὴν ἡμισέληνον καὶ τοὺς μιναρέδας, ὅπως οἱ υἱοὶ ἡμῶν χαιρετίσωσιν ἀνορθωθείσαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ ἀνοικοδομήσωσι τὰ εἰρησώπια τὰ ὁποῖα ὁ καταδυναστεύων καταπάτησε, καὶ ὅπως ὑμεῖς ἐπανερχόμενοι πάλιν εἰς τὴν οἰκιακὴν εὐδαιμονίαν δρέψητε ἐκ τῶν παρελθόντων κινδύνων καὶ συμφορῶν λαμπρότερον ἀτέφανον διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ οὐρανοῦ. ■

Ἀλλὰ ποῦ σήμερον τὰ ὄρατα, τὰ εὐχγγελικά, τὰ χριστιανικά ταῦτα αἰσθήματα ἐν τῇ Εὐρώπῃ! ἐπαλαιώθησαν, φαίνεται, καὶ αὐτὰ μετ' αὐτῆς, καὶ ὡς κόνις παρήλθον συντριβέντα ὑπὸ τοὺς τροχοὺς τῶν ἀτμοκινήτων ἀμαξῶν καὶ τὰς ἑλικὰς τῶν ἀτμοπλοίων.

Πρὶν τελειώσω τὴν μικρὰν ταύτην ἀνάλυσιν, ὀφείλω νὰ καταδείξω καὶ ἄλλην ἀξιολογώτατην συνδρομὴν τῶν Ὁμοσπόνδων Ἐπαρχιῶν τῆς Ἀμερικῆς πρὸς ἡμᾶς, ἀποδεικνύουσας τὴν μεγίστην αὐτῶν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα.

Ὁ συγγραφεὺς τῆς *Συνοπτικῆς Ἐπιθεωρήσεως* δημοσιεύει συμβόλαιον ὑπογεγραμμένον ὑπὸ ὀκτώ Ἀμερικανῶν, ἀναλαμβάνοντων τὴν ἐν Ἀμερικῇ ἐκπαίδευσιν καὶ συντήρησιν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ Ἑλλήνων. Γενναῖον καὶ ὄντως μεγαλοπρεπὲς τὸ εὐεργέτημα!

OUVRANDRA FENESTALIS.

Τὸ περίεργον τοῦτο φυτὸν ἐγνωρίσθη εἰς τὴν νῆσον Μιδαγασκάρ, ἦτο δὲ γνωστὸν εἰς τὴν βοτανικὴν, ἀλλ' εἰς ἕτην κατάστασιν. Μεταφερθὲν τελευταῖον ὑπὸ τινος περιηγητοῦ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, κηπέυεται εἰς Chelsea.

Τὸ κύριον χαρακτηριστικόν του εἶναι ὅτι τὰ φύλλα δὲν ἔχουσι τὸ ἀναμεταξύ τῶν νεύρων διάχυμα, ὡς πάντα τὰ τῶν λοιπῶν φυτῶν φύλλα, ἀλλὰ μόνον τὰ νεῦρα, ὥστε τὰ φύλλα φαίνονται ὡς κιγκλίδες, καὶ διὰ τοῦτο ἐδόθη αὐτῷ τὸ ὄνομα fenestralis. Οἱ ἰδόντες τὸ περίεργον τοῦτο φυτὸν προσθέτουσιν ὅτι ἀνάγκη νὰ ἴδῃ τις αὐτὸ εἰς τὸν τόπον τῆς αὐξήσεώς του, καὶ παρατηρήσῃ τὰς ποικίλας κυματοειδεῖς τῶν φύλλων αὐτοῦ κινήσεις, ἵνα θαυμάσῃ τὴν ἀξιάγαστον καλλονὴν τοῦ σχηματισμοῦ τῶν φύλλων τούτων.

Σ. ΛΑΝΔΕΡΡ.

ΙΣΤΟΡΙΑ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν νεωτέρων, χάριν τῶν πολλῶν ἐξεργασθεῖσα, ὑπὸ Κ. Παπαρρηγοπούλου.

— 000 —

Ὁ λαὸς ὁ μελετῶν καὶ γινώσκων τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, κρίνει σχεδὸν πάντοτε ἀσφαλέςτερον καὶ ὀρθότερον περὶ τε τῶν παρόντων αὐτοῦ πραγμάτων, καὶ περὶ τῶν ἔρων τῆς προόδου, καὶ περὶ τῆς τύχης τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ. ΓΚΙΖΩΤΟΣ.

Ἡ ἱστορία αὕτη, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιγραφῆς διηλοῦται, δὲν συνετάχθη διὰ τοῖς σοφοῦς, οὔτε ἔχει ἐπιστημονικὴν τινα ἀξίωσιν· ἀλλ' ἐφιλοπονῆθη ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ καταστήσῃ, ἕσον ἐνδέχεται ἀρελῶς καὶ εὐκρινῶς, γνωστὰ εἰς τοὺς πολλοὺς τὰ κυριώτατα γεγονότα τῆς πατρίδος ἡμῶν ἱστορίας, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν νεωτέρων, καὶ τὰ ἐξαγόμενα ἀπὸ τῶν γεγονότων τούτων πρακτικὰ διδάγματα, ἠθικά τε καὶ πολιτικά.

Διηρέθη δὲ ἡ ὅλη αὕτη ἱστορία εἰς δεκαπέντε βιβλία τὰ ἀκόλουθα·

- Βιβλίον Πρῶτον. — *Χρόνοι μυθικοί.*
- » Δεύτερον. — *Πρῶτοι ἱστορικοὶ χρόνοι.*
- » Τρίτον. — *Μηδικὸὶ πόλεμοι καὶ Ἀθηναίων ἡγεμονία.*
- » Τέταρτον. — *Πελοποννησιακὸς πόλεμος καὶ Σπάρτης ἡγεμονία.*
- » Πέμπτον. — *Θηβαίων ἡγεμονία καὶ παρακμὴ τοῦ πρώτου ἑλληνισμοῦ.*
- » Ἑκτον. — *Μακεδονικὸς Ἑλληνισμὸς. Φίλιππος καὶ Ἀλέξανδρος.*
- » Ἑβδομον. — *Μακεδονικὸς Ἑλληνισμὸς. Οἱ Διάδοχοι.*
- » Ὀγδοον. — *Ῥωμαϊκὴ Κυριαρχία.*
- » Ἐννατον. — *Ἐξελληνισμὸς τοῦ Ἀνατολικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους.*
- » Δέκατον. — *Βυζαντινὸς Ἑλληνισμὸς. Βικηνομάχοι βασιλεῖς.*
- » Ἐνδέκατον. — *Βυζαντινὸς Ἑλληνισμὸς. Μακεδονικὴ δυναστεία.*
- » Δωδέκατον. — *Βυζαντινὸς Ἑλληνισμὸς. Κομνηνοί.*
- » Δεκατοντρίτον. — *Φραγκικὴ Κυριαρχία. Παλαεολόγοι.*
- » Δεκατοντέταρτον. — *Τουρκικὴ Κυριαρχία.*
- » Δεκατονπέμπτον. — *Ὁ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνισμὸς. Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις.*

Τὰ δεκαπέντε ταῦτα βιβλία θέλουσιν ἀπαρτίσαι 3 τόμους, ὧν ἕκαστος περιλαμβάνων 35—40 τυπογραφικὰ φύλλα, τιμᾶται δραχμῶν 40. Ἐκαστον βιβλίον θέλει ἐκδίδεσθαι ἅμα ἐκτυπούμενον, οἱ δὲ συνδρομηταὶ θέλουσι προκαταβαλεῖν, λαθόντες μὲν τὸ πρῶτον βιβλίον, τὴν τιμὴν τοῦ πρώτου τόμου, λαθόντες δὲ τὸ ἕκτον, τὴν τοῦ δευτέρου τόμου, λαθόντες δὲ τὸ ἐνδέκατον, τὴν τιμὴν τοῦ τρίτου τόμου.

Κατὰ πᾶσαν διμηνίαν θέλει ἐκδίδεσθαι ἀνά ἓν βιβλίον· τὸ δὲ πρῶτον δημοσιεύεται τὴν 4 Ὀκτωβρίου τοῦ τρέχοντος ἔτους.